

СТАНОВИЩЕ

От проф. д-р Мира Каланова

НАТФИЗ „Кр. Сарафов“

Професионално направление 8.4 Театрално и филмово изкуство

За придобиване на научна степен „доктор“ по професионално направление 8.4
Театрално и филмово изкуство с кандидат Василена Валериева Радева

Познавам докторантката Василена Радева от студент и с удоволствие следя развитието и като режисьор. Интересът и към документалните текстове и интегрирането им към драматургичен и сценичен език е траен и видим в спектаклите и „Нордост. Приказка за разрушението“; „Синята брада – брак без приказка“, „Тяло, хвърлено под ъгъл към хоризонта“. Социалната и политическата роля на театъра, функционирането му като фактор в социалния и културния живот, като филтър за negliжирани проблеми и инструмент за предизвикване на диалог са теми, които активно вълнуват Василена Радева. Това нейно отношение към изкуството, мотивацията и като артист, режисьор и в качеството и на изследовател е породено *от екзистенциалната потребност за търсене на истина и творческия стремеж към постигане на истинност в театъра.*

Затова намирам изборът на тема на предложението за разглеждане дисертационен труд логична и напълно разбирам не само научния интерес към темата, но и емоционалната връзка и творческото преживяване на автора, които не могат да бъдат скрити и, които добавят не малка стойност към качествата на труда. Смятам, че взаимовръзката между теория, история и практика, върху която е изградена както структурата, така и гледната точка към разглеждания научен проблем, са особено ценни. Смятам, че проблемът на изследване: *изграждането на театрална реалност от фактологичен материал (документален, журналистически, автобиографичен). Как документът бива интегриран в драматургичния и сценичен език на едно перформативно произведение* е много добре разгледан и проследен не само исторически, но и в територията на театралната теория и най-вече в практиката, където актът на създаване, съзидателният процес на изграждане на спектакъл по документални и драматургични текстове е видян като възможен предмет на изследването: *отношенията между документ и фикция в съвременния спектакъл по действителен случай, както и авторското присъствие на режисьора и актьора в театъра по действителен случай.*

Темата на дисертационния труд е особено актуална. *Театърът по действителен случай* е един от най-динамично развиващите се съвременни театрални жанрове. В последните години той набира все по-голяма популярност и в българската театрална среда. Съжителството на изкуството и социално-историческото му време – мирно или не – винаги е било повод за множество научни дискусии, изследвания и достижения.

Заложените цели които авторът на дисертационния труд: да изследва наличието или липсата на конфликт между понятията документ и фикция, съотнесени към театъра по действителен случай. Както и какви са конкретните начини и форми на тяхното взаимодействие в различните поджанрове на недокументалния театър, развитието и популяризирането на които се наблюдават през последните десетилетия в България, са постигнати чрез добре структурирания текст и прецизно поставените изследователски задачи. Смятам, че уточняването на основни понятия в областта на изпълнителските изкуства, свързани с театъра по действителен случай е важно не само за прецизността на изказаните тези и идеи, но се отразява и на качеството на научното писане, както и на ясното артикулиране на изследвания предмет и направените изводи. Анализът на постановъчните методи на избраните от В. Радева български артисти и на сценичния език на техни спектакли, както проведените разговори с авторите разширяват теоретичните граници на изследвания научен проблем и са изключително ценни за анализирането на творческия процес и резултат, както и за формирането на необходимите изводи.

Теоретичната част от дисертацията е базирана на богата библиография, сериозен брой научни изследвания в областта на документалния и недокументалния театър, визуалните изкуства, психологията и социологията. Интердисциплинарния подход е важен и дава резултат в проучването и систематизирането на изследването. В изследването на съвременни недокументални практики в българския театър след 2000г. са анализирани концепции, изказвания и конкретни постановъчни ходове на създателите на разглежданите постановки. В дисертационния текст са вложени и лични впечатления на докторантката В. Радева, а също така и авторефлексивен анализ на част от нейния професионален опит, който се вписва в предмета на тази дисертация. Автоанализът в един такъв научен текст изисква много прецизен критически анализ и емоционално отстранение, което В. Радева е успяла да направи. Липсата на патос в тези част от текста оценявам високо.

Намирам за особено ценен, не само за целите на дисертационния труд, представеният преподавателски опит на автора свързан с въвеждането на недокументалния театрални методи в обучението по актьорско майсторство.

Академичното развитие на всеки един творец се базира на взаимовръзката между науката и опита. Изкуството, което в голяма степен е субективно преживяване, трябва да в ръцете на педагога да стои на здрави основи, каквито именно добрата теоретична подготовка, критичното мислене и практическият опит създават.

Категорично смятам, че научният труд изпълнява много добре поставените задачи и най-вече поставя добра научна основа за развиване на въпроси свързани с *истината* в перформативните изкуства в съвременен контекст. В изследването опозицията *факт/фикция* се превръща във възможна симбиоза именно чрез синтеза на средства, като не става въпрос за сливане в обща амалгама, а за взаимовръзки. В живописата всеки цвят се подчертава най-силно чрез контрастния му такъв. В подобни отношения е разглежданата „опозиция“ в дисертацията. Намирам за особено важни направените изводи свързани с анализа и осмислянето на *сценичното* и *фактологичното време*, както и подчертаното внимание към *сценичното пространство* в анализиранияте спектакли, тема, която ми е особено близка и която е изключително актуална заради излизането от конвенциите на черната кутия и всички проблеми, които това поставя пред режисьора, сценографа и актьорите.

След всичко изложено до тук категорично изказвам мнението си, че дисертационния труд притежава всички качества, необходими да бъде оценен високо и според изискванията на ЗВО и НБУ. Гласувам за това на докторантката Василена В. Радева да бъде присъдена научната степен „доктор“.

Проф. д-р Мира Каланова